

7. INSTRUKS FOR borgers retstilling
7a. Vurdering af samtykkekompetence

Gældende for Bofællesskaberne under CBFS
 Svanepunktet & Langkærgård

Målgruppe:

Alt personale på bostederne uanset faglig baggrund. Gælder både fast personale og vikarer

Udarbejdet af sygeplejerskerne:

Sarah Egeris Groth & Helena Stella Larsen

Godkendt af leder af botilbud:

Morten Ulrik Kristensen

Godkendelsesdato/Gældende fra dato:

15. Nov. 2025 (version 2, revideret af Sarah Egeris Groth)

Dato for næste revidering:

15. Nov. 2027

Formål	Ved enhver sundhedsfaglig behandling skal der tages stilling til borgerens kompetence til at kunne afgive et informeret samtykke. • At sikre at der for alle borgere på bostederne tages stilling til om vedkommende har evnen til selv at give et informeret samtykke til pleje og behandling. • At sikre at stillingtagen til samtykkekompetence foretages på et fagligt grundlag samt at det dokumenteres korrekt i journalen. • At alt personale ved hvordan fremgangsmåden for vurdering af samtykkekompetence er, samt kan dokumentere og finde vurderingen af borgerens samtykkekompetence i Nexus når det er relevant.
Ansvar	Det er nærmeste leders ansvar, at de ansatte er orienteret om borgernes retsstilling og om denne instruks. Medarbejderne er ansvarlige for at orientere lægen ved tegn på ændringer i borgerens overordnede kognitive funktioner, som kan have betydning for borgerens samtykkekompetence.
Fremgangs måde	Det er den behandlingsansvarlige læge der vurderer, hvorvidt borgeren helt eller delvist selv har evnen til at give et informeret samtykke til pleje og behandling. Der skelnes mellem om borgeren vurderes habil, midlertidigt inhabil eller varigt inhabil. Habil borger Habile borgere kan varetage deres egne sundhedsrelaterede interesser. Det vil sige, at de kan forstå information, forholde sig fornuftsmæssigt til behandlingsforslag og overskue konsekvenserne ved et samtykke. Midlertidigt inhabil borger Borgeren kan være midlertidig inhabil fx pga. komatilstand eller lignende. Her kan nærmeste pårørende kun give et informeret samtykke, hvis der er tale om øjeblikkelig behandlingsbehov jf. Lov om anvendelse af tvang ved somatisk behandling (behandling vedrørende kroppen) af varigt inhabile.

Varigt inhabil borger

En borger er varigt inhabil, hvis evnen til at give informeret samtykke varigt mangler.

Der findes ikke generelle kriterier, men overordnet gælder det en borger, der ikke kan forholde sig fornuftsmæssigt til behandlingsforslag mv., og dermed varigt ikke har evnen til selv at give et informeret samtykke til behandling. Det kan for eksempel være borgere med demens, hjerneskade og udviklingshæmning.

At være varigt inhabil er ikke det samme som at være umyndiggjort eller at være under værgemål. Borgeren har derfor fortsat selvbestemmelsesret og skal informeres og inddrages i drøftelserne af undersøgelse og behandling i det omfang, borgeren forstår behandlingssituationen. Medmindre det skader borgeren.

I konkrete situationer kan den behandlingsansvarlige læge vurdere, om en varigt inhabil patient er i stand til i den pågældende situation at forholde sig til og give samtykke til en mindre undersøgelse eller behandling.

Stedfortrædende samtykke

For borgere der er midlertidigt eller varigt inhabile, kan nærmeste pårørende eller en nærtstående, afgive stedfortrædende samtykke fx ægtefælle, forælder, søskende eller andre slægtninge i lige linje.

Krav til nærmeste pårørende eller nærtstående er:

- at handle i borgerens interesse
- at modtage relevant sundhedsfaglig information vedrørende samtykket
- at der er overensstemmelse om nødvendigheden af den aktuelle foranstaltning
- at borger ikke forventes at modsætte sig foranstaltningen
- at foranstaltningen ikke omfatter reglerne om magtanvendelse

Selvom der er indhentet et konkret stedfortrædende samtykke til den pågældende behandling hos en borger, der er varigt inhabil, må en behandling eller undersøgelse ikke igangsættes eller fortsættes, såfremt borgeren modsætter sig og siger fra med ord eller handling.

Videre behandling kan eventuelt ske i henhold til reglerne i lov om anvendelse af tvang ved somatisk behandling af varigt inhabile – se instruks 7b om indhentning af informeret samtykke.

Værgemål

Hvis borgeren ikke har nærtstående pårørende, kan værgemål søges efter lovgivningen jf. Værgemålslovens § 5. Herefter er det værgeren, der skal kontaktes for at indhente samtykke til opstart af behandling og undersøgelse.

Inddragelse af Styrelsen for Patientsikkerhed

Hvis nærmeste pårørende eller værge handler på en måde, der kan skade borgeren, kan en sundhedsfaglig person gennemføre en behandling med tilslutning fra Styrelsen for Patientsikkerhed.

Dokumentation af Samtykkekompetence i Nexus	I skemaet "<i>Helbredsoplysninger</i>" under overblikket "BCV: Sundhedsfaglig dokumentation" i Nexus, skal det dokumenteres: - at borgerens samtykkekompetence er vurderet - hvilken læge der har vurderet det og hvornår Vurderes borgeren varigt inhabil skal dette dokumenteres, samt hvem der afgiver det stedfortrædende samtykke. Dokumentér om borgeren selv - eller delvist selv - kan forvalte et mundtligt samtykke. F.eks. kan borgeren selv give informeret samtykke til behandling? Hvis borgeren IKKE kan give informeret samtykke, så skal pårørende/værge inddrages, når der skal påbegyndes en ny behandling. Hvem varetager borgerens helbredsinteressier? ☐ Borgeren selv ☐ Pårørende ☒ Værge Hvis pårørende eller værge helt eller delvist varetager borgerens helbredsinteressier, oplys kontaktoplysninger (relation) Oplysninger om pårørende dokumenteres under • "<i>Overblik – Kontakter - Pårørende</i>". Herefter vil informationen ligeledes fremgå i sidepanelet. Oplysninger om værge dokumenteres under • "<i>Overblik – Kontakter - Netværkspersoner</i>" • "<i>Overblik – Særlige opmærksomheder - Værgemål</i>". Sagsbehandler opretter skemaet, personalet har ansvar for at udfylde kontaktoplysningerne på værge, såsom tlf.nr og mail. Ved behov for inddragelse af Styrelsen for Patientsikkerhed, angives navn og titel på den læge, der har givet tilslutning til en behandling. Det dokumenteres i et <i>sundhedsfagligt notat</i>, med tag til den aktuelle problemstilling.
Referencer	Bekendtgørelse af Værgemålsloven LBK nr. 1015 af 20/08/2007 § 5 https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx HYPERLINK <a ?id='2681"' href="https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=2681%20HYPERLINK%20%22https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=2681%22">https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=2681%20HYPERLINK%20%22https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=2681%22"?id=2681 HYPERLINK https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=2681%20HYPERLINK%20%22https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=2681%22 HYPERLINK https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=2681" Anvendelse af tvang ved somatisk behandling af varigt inhabile LOV nr. 655 af 08/06/2017 https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=191818 HYPERLINK https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=191818%20HYPERLINK%20%22https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=191818%22 HYPERLINK https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=191818%20HYPERLINK%20%22https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=191818%22 HYPERLINK https://stps.dk/da/ansvar-og-retningslinjer/patienters-retsstilling/informeret-

[samtykke/varigt-inhabile-patienter/](#)

Vejledning om information og samtykke og om videregivelse af helbredsoplysninger mv. VEJ
nr. 161 af 16/09/1998 <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=21076>
HYPERLINK "<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=21076>"